

Hoon, Kunneweg 8
(Gemeente Terschelling, Fr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek
en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Definitief
Steekproefrapport 2019-10/05

Hoorn, Kunneweg 8
(Gemeente Terschelling, Fr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek
en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Definitief
Steekproefrapport 2019-10/05

Hoorn, Kunneweg 8
(Gemeente Terschelling, Frl.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

Een onderzoek in opdracht van
Adviesbureau Mol – van Zelst

Steekproefrapport 2019-10/05
ISSN 1871-269X
Status: definitief

Auteur: drs. C.R.C. Schamp, senior KNA-
archeoloog/prospecteur (regnr. 4664 7395),
Autorisatie: dr. J. Jelsma, senior KNA-archeoloog/
prospecteur (regnr 3545 3178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Terschelling
d.d. 6 november 2019 (e-mail)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.1 en BRL 4000,
en bij dit onderzoek protocol 4002 en 4003
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, oktober 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en
Adviesbureau, Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01).....	1
• 1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02).....	4
2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06).....	6
• 2.1 Bronnen.....	6
• 2.2 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04).....	6
• 2.3 Archeologie (KNA 4.1: LS04).....	11
• 2.4 Historische geografie (KNA 4.1: LS03).....	15
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05).....	17
3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05).....	20
• 3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01).....	20
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03).....	21
• 3.3 Selectievoorstel vondst.....	22
4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07).....	24

Gebruikte bronnen

Lijst van figuren en tabellen

Appendix: I. Archeologische periodes
II. Boorbeschrijvingen
III. Boorstaten
IV. Ontwerp

Samenvatting

In opdracht van Adviesbureau Mol – van Zelst, vertegenwoordigd door mevr. M. Mol, is door De Steekproef bv een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Kunneweg 8 te Hoorn, gemeente Terschelling, provincie Fryslân. De aanleiding voor het onderzoek is de realisatie van een woonboerderij. Daarnaast bestaan er plannen om ten behoeve van de woning een tweetal bijgebouwen aan de achterzijde van het perceel te realiseren. De verstoringzone voor de woningen heeft een omvang van circa 0,3 hectare. De ingrepen aan de Kunneweg 8 betekenen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De geplande verstoringdiepte, voor de aanleg van funderingen, zal reiken tot maximaal 1,1 m beneden het huidige maaiveld. De ingrepen betekenen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van deze archeologische waarden.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch bureauonderzoek met een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld (Hoofdstuk 2). Het plangebied ligt buiten de historische kern van Hoorn. In het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend in Archis 3. Op Terschelling was vanaf ongeveer 800 nC menselijke bewoning mogelijk. De oudst bekende vondsten van Terschelling dateren rond 900 nC. Ter hoogte van het plangebied kunnen indicatoren uit de middeleeuwen en nieuwe tijd worden verwacht. Deze indicatoren kunnen bestaan uit scherven aardewerk, artefacten van keramiek of metaal, resten van plaatselijke metaalbewerking of wolbewerking (metaalslakken, spinklosjes, weefgewicht-fragmenten), etc. Voorwerpen van hout of bot worden niet verwacht wegens de slechte conservering hiervan in zand. De diepte van de te verwachten indicatoren zal aan het maaiveld zijn tot ongeveer een meter (in de omgeving is een overstoven middeleeuwse laag op ongeveer een meter diepte ontdekt). Vanwege de geërodeerde top van het pleistocene zand en de diepteligging (tussen 30 en 25 meter beneden het NAP), wordt hier geen steentijd-vindplaats verwacht. Daarnaast worden verstoringen in het plangebied verwacht, door de bouw de huidige bebouwing en de in de ondergrond aanwezige kabels en leidingen. Mogelijk is in het verleden al een en ander aan bebouwing gesloopt.

In totaal zijn tijdens het veldonderzoek (*Karterend onderzoek 1*) zes boringen verricht. In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek bestaat de opbouw van het plangebied van boven naar beneden uit een bouwvoor en geroerde toplaag op zand (strandwalafzettingen) met een lichte bodemvorming in de top. De gemiddelde diepte waarop de top van het ongestoorde strandwalzand is waargenomen ligt op 65 centimeter beneden maaiveld. Tijdens het onderzoek is de opgeboorde grond gezeefd en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit leverde twee fragmenten aardewerk op. Eén fragment is mogelijk een fragment kogelpotaardewerk uit de late middeleeuwen en één fragment aardewerk met een tinglazuur is gevonden uit de nieuwe tijd. De aangetroffen fragmenten aardewerk zijn zeer gefragmenteerd en het oppervlak van een van de scherven is zeer verweerd. Vanwege de lage informatiewaarde van deze archeologische vondsten en vanwege het verweerde oppervlak en het formaat (kleiner dan 1 cm²) wordt geadviseerd om de vondsten te deselecteren (zie Tabel 4).

Selectie-advies door drs. C.R.C. Schamp (senior KNA-archeoloog/prospecteur)

Aangezien de resultaten van het onderzoek geen eenduidige aanwijzingen hebben opgeleverd voor een archeologische vindplaats en de bodem voor een groot deel is verstoord, adviseren wij om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen en het terrein vrij te geven.

Wel wijzen wij erop dat als bij het graafwerk ten behoeve van de voorgenomen nieuwbouw voor de herontwikkeling van de locatie Kunneweg 8 onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, dat daarvan direct melding dient te worden gemaakt conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Terschelling (T: 0562 - 446244; E: gemeente@terschelling.nl).

Administratieve gegevens van het plangebied

Tabel 1: Hoorn, Kunneweg 8: Administratieve gegevens

Soort Onderzoek	Bureauonderzoek & Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) – verkennende fase (FAMKE karterend onderzoek 1)
Provincie	Fryslân
Gemeente	Terschelling
Plaats	Hoorn
Toponiem	Kunneweg 8
Kaartblad	05A
Centrumcoördinaat onderzoeksgebied	152.358 / 601.179
Kadastrale perceelnummer	Terschelling K61 & K68
Bestemmingsplannen	– Hoorn en De Duunt. Vastgesteld op 27 januari 2015 (NL.IMRO.0093.BP2013HOORNDUUNT-VG03) – Kunneweg 8 te Hoorn (partiële herziening Kunneweg 8) (NL.IMRO.0093.BP2019KUNNEWEG8-ON01)
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	0,3 hectare
NAP-hoogte maaiveld	circa 2,4 meter +NAP
Huidig grondgebruik	Bebouwing en agrarisch gebruik (opslag)
Soort onderzoek	bureauonderzoek & karterend veldonderzoek
Opdrachtgever	Adviesbureau Mol – van Zelst mevr. M. Mol Rijksstraatweg 54, 4254 XG Sleenwijk Telefoon: 0183 304940 Mobiel: 06 53707470 info@molvanzelstplanologie.nl
Uitvoerder	De Steekproef, dr. J. Jelsma (veldwerk)
Bevoegde overheid	Gemeente Terschelling Burgemeester van Heusdenweg 10a, 8881 EB West-Terschelling Postbus 14, 8880 AA, West-Terschelling T: 0562 – 446244 E: gemeente@terschelling.nl
Steekproef projectcode	2019-10/05
Onderzoeksmeldingsnummer	4740999100
Datum veldwerk	07 oktober 2019
Maximale diepte onderzoek	110 centimeter
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / DINO-loket (boorgegevens)

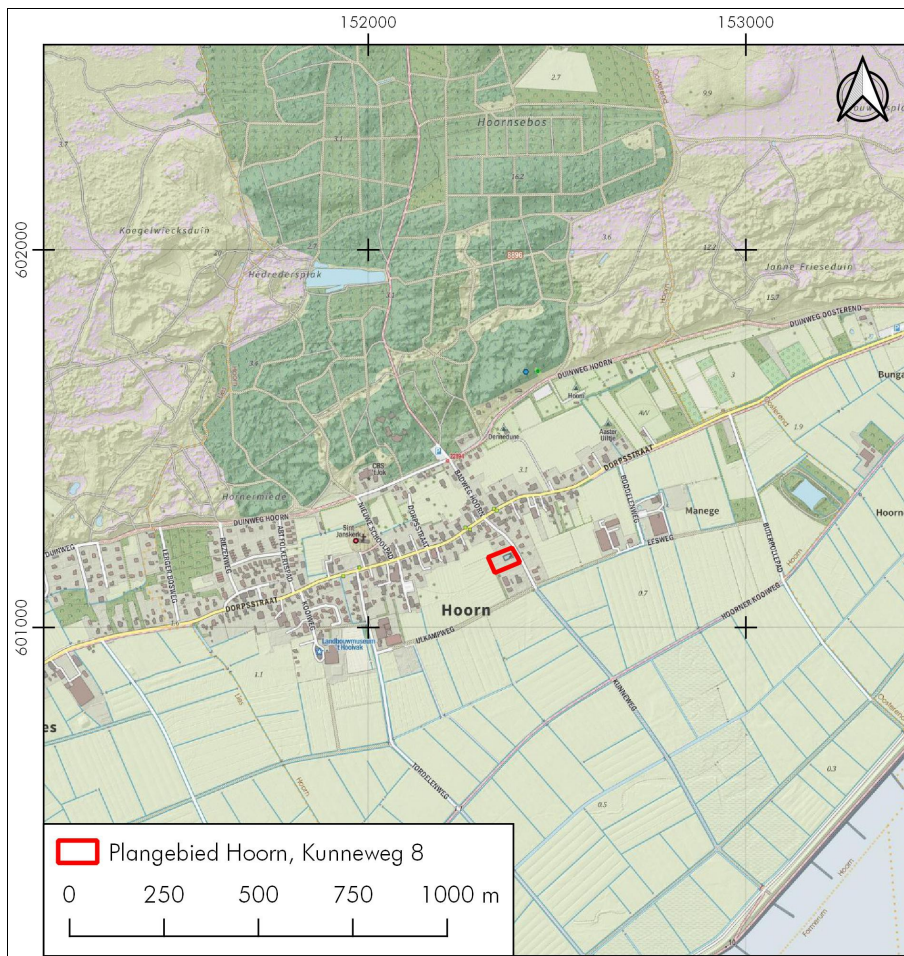
1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01)

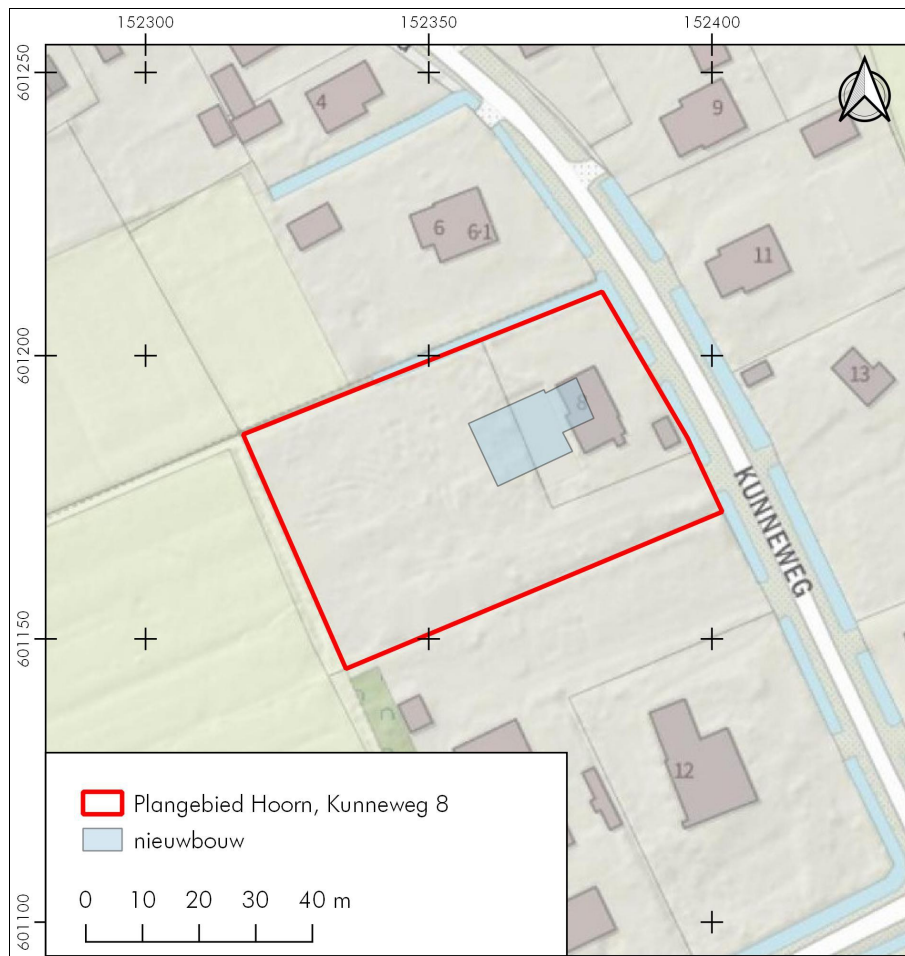
In opdracht van Adviesbureau Mol – van Zelst, vertegenwoordigd door mevr. M. Mol, is door De Steekproef bv een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Kunneweg 8 te Hoorn, gemeente Terschelling, provincie Fryslân (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de realisatie van een woonboerderij. In 2003 is door de gemeente een vergunning verleend voor het vergroten, vernieuwen en veranderen van een woning met appartementen aan de Kunneweg 8 te Hoorn. Deze plannen zijn echter nooit gerealiseerd. De vergunde woonboerderij ligt evenwijdig aan de Kunneweg. Het voornemen van de initiatiefnemer is nu om de vergunde boerderij een kwartslag te draaien, zodat de woning haaks op de weg komt te staan. Daarnaast bestaan er plannen om ten behoeve van de woning een tweetal bijgebouwen aan de achterzijde van het perceel te realiseren. Omdat de nieuwe woning (met bijgebouwen) door deze nieuwe plannen buiten de woonbestemming komt te vallen, dient een deel van de agrarische bestemming in het bestemmingsplan van de gemeente Terschelling gewijzigd te worden in een woonbestemming. Op 05 september 2019 is door de gemeente een vooraankondiging bekend gemaakt voor het ontwerp: bestemmingsplan Kunneweg 8. Daarin maakt de gemeente bekend dat zij voornemens is om een nieuw bestemmingsplan voor te bereiden voor het perceel Kunneweg 8 te Hoorn (NL.IMRO.0093.BP2019KUNNEWEG8-ON01).

Het gehele plangebied ligt op de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) in een zone waar karterend archeologisch onderzoek nodig is bij ingrepen groter dan 500 m². De ingrepen aan de Kunneweg 8 betekenen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De geplande verstoringdiepte, voor de aanleg van funderingen, zal reiken tot maximaal 1,1 m beneden het huidige maaiveld. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek door middel van boringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand vuursteen, bot en houtskool.

Figuur 1. Hoorn, Kunneweg 8: Het plangebied, met rood aangegeven, ligt ten oosten van de dorpskern van Hoorn. Bron: opentopo.nl

Figuur 2. Hoon, Kunneweg 8: Het plangebied met de geplande nieuwbouw. Bron: Publieke Dienstverlening op de Kaart.

1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02)

Het plangebied ligt ten oosten van de dorpskern van Hoorn, binnen de lintbebouwing aan de Kunneweg 8 (voorheen bekend als Dorpsstraat 76) in de gemeente Terschelling. Hoorn is een langgerekt dorp met verspreide bebouwing. Het terrein ligt ten westen van de Kunneweg, ten noorden van de IJlkampweg en ten zuiden van de Dorpsstraat. Haaks op de Kunneweg ligt de Dorpsstraat, een doorgaande weg (Figuur 1).

De totale oppervlakte van het plangebied is circa 0,3 hectare, de oppervlakte van de nieuwe woonboerderij zal circa 220 m² bedragen. In het plangebied staat nog een woonhuis met schuur evenwijdig aan de straat. Aan de linker voorzijde (gezien vanuit de voorgevel) en direct achter de boerderij staan houten schuren. Deze zijn erg vervallen en niet meer in gebruik. De woonboerderij stamt uit 1869, staat leeg en is eveneens vervallen. De oprit vanuit de Kunneweg richting het woonerf, bestaat uit een onverhard pad. Aan de Kunneweg, aan de voorzijde van het perceel is een sloot aanwezig. In het westelijke deel van het plangebied liggen in plastic verpakte hooibalen opgeslagen (Figuur 3). Ten behoeve van de nieuwbouwplannen zal de bestaande bebouwing en de bijgebouwen worden gesloopt.

Volgens informatie van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC) lopen door het plangebied kabels en leidingen (KLIC-melding: 19G512994; Figuur 3). Deze betreffen elektriciteitskabels, gasleidingen, waterleidingen en datatransportkabels. Deze bevinden zich ten noorden en noordoosten van de huidige bebouwing, ten westen van de Kunneweg.

Figuur 3. Hoorn, Kunneweg 8: Luchtfoto van het plangebied. Bron: Publieke Dienstverlening op de Kaart.

Figuur 4. Hoon, Kunneweg 8: Foto's van de locatie tijdens het veldonderzoek.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06)

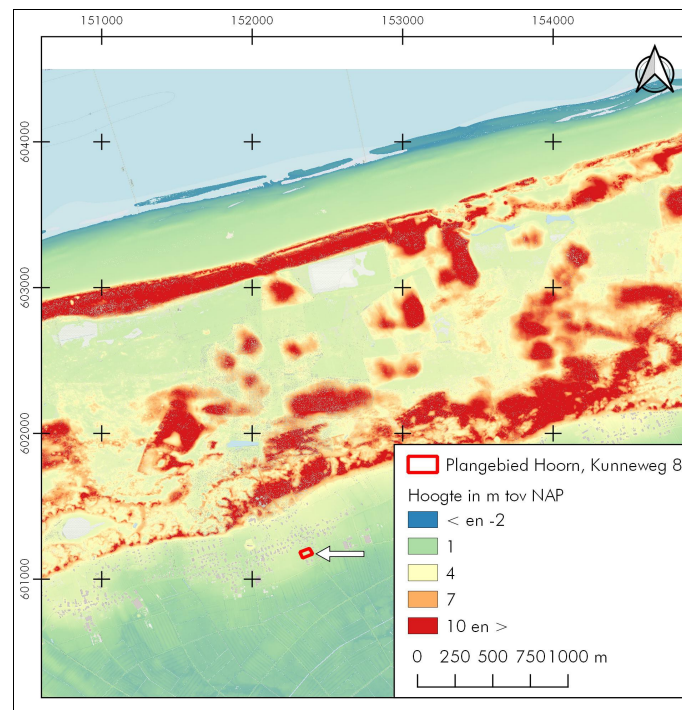
2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. De onderzoeksmethode is afgestemd op het archeologisch beleid van de provincie Fryslân en de gemeente Terschelling. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Voor de paragraaf over de fysische geografie zijn kaarten van de bodem, de geologie, geomorfologie en de fysische geografie bestudeerd, evenals het Actueel Hoogtebestand Nederland. Eén van de bronnen voor de paragraaf over archeologie is Archis 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden.

Een andere bron is Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK), een dienst van de overheid met open-datasets van actuele geo-informatie.

2.2 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04)

Het plangebied ligt op het Waddeneiland Terschelling. Het eiland bestaat geologisch gezien grotendeels uit duinen die zijn afgezet op marien zand dat erosief op pleistocene afzettingen ligt. Het plangebied ligt ten zuiden van de hoger gelegen duinen. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland 3 (AHN3) is de zone met duinen ten noorden van het terrein, goed zichtbaar. Het maaiveld in het plangebied ligt ongeveer op 2,5 meter boven NAP (Figuur 5).

Figuur 5. Hoom, Kunneweg 8: Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland 3 (AHN3). Het plangebied is rood omlijnd, bij de witte pijl (bron:pdok.nl).

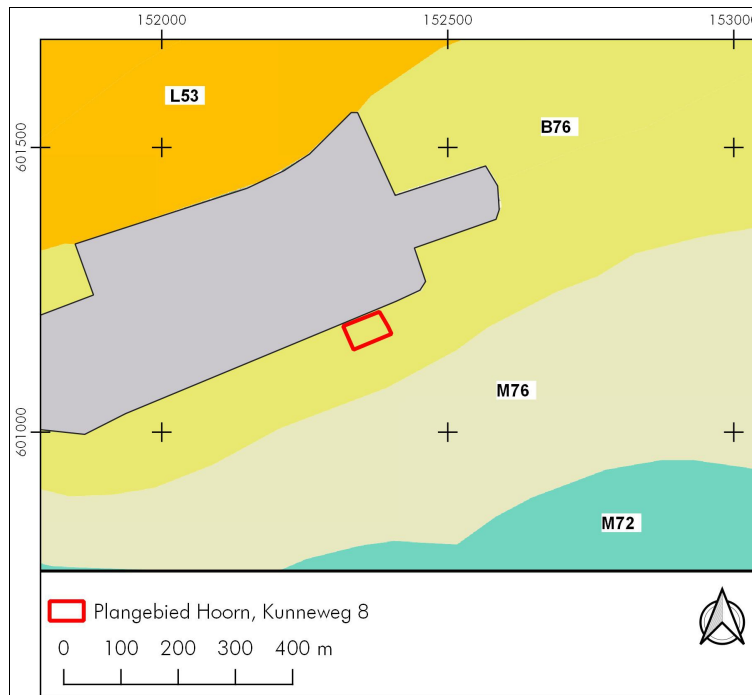
Het waddengebied in de huidige omvang bestaat pas sinds het begin van de jaartelling (Berendsen 2000). Terschelling bestaat grotendeels uit mariene (strand)afzettingen met hierop duinafzettingen. Over de precieze ontstaanswijze van de waddeneilanden is nog niet veel bekend (Berendsen 2005). De waddeneilanden bestonden in ieder geval al in de middeleeuwen, maar waren toen groter in omvang en omvatten veengebieden. De eilanden ten oosten van Terschelling hebben zich in de afgelopen eeuwen richting het oosten verplaatst. Een van de oorzaken hiervoor is de oostwaartse stroming langs de Noordzeekust waardoor aan de westzijden van de eilanden erosie optrad. Aan de oostzijde van de eilanden vond hierdoor sedimentatie plaats. Daarnaast speelde de westerwind ook een grote rol bij de vorming van de waddeneilanden (Berendsen 2000).

“In de periode na de ijstijden (het Holoceen) smolten de ijskappen en raakte het Noordzeebekken gevuld met water. Vanaf het moment van binnendringen van de zee in West-Nederland begon een natuurlijk proces van ophoging van de bodem door de afzetting van zeezand en zeeklei alsmede door veengroei. Veengroei vond plaats onder invloed van de stijgende grondwaterspiegel. De processen van sedimentatie van zand en klei en veengroei hielden vanaf 6000 vC min of meer gelijke tred met de doorgaande relatieve zeespiegelstijging.

Langs de Noordzeekust ontstonden door golfwerking en zeestromingen strandwallen die zijn opgebouwd uit zand uit het Noordzeebekken. Door de stijging van de zeespiegel schoven de kustlijn en de daarbij behorende strandwallen steeds verder naar het oosten op. Vanaf ongeveer 4000 vC vormden zich jongere strandwallen aan de zeezijde van oudere strandwallen. Achter de strandwallen lag een uitgestrekt getijdengebied dat tweemaal per etmaal onder water liep.”
 (Exaltus 2016: 3)

De mariene afzettingen onder het duinzand bestaan ten dele uit resten van een vroegere strandwal. Rond 2300 vC lagen er enkele strandwallen ter hoogte van de huidige Waddeneilanden waarop duinen zijn gevormd. In de oude kern van het eiland zijn schelpvormig gebogen duin-complexen te herkennen, die bestaan uit duinenreeksen van verschillende ouderdom. De kern van Terschelling bestaat waarschijnlijk uit twee oost-west georiënteerde strandwallen die tussen een tijdsperiode van 1500 en 500 vC zijn ontstaan (Nales 2015). Door het ontbreken van begroeiing op deze strandwallen ontstonden door verstuiving, kleine duinen die circa 1-2 m hoog waren. De oudst bewaarde duinen zijn rond 300 en 500 nC ontstaan (Nales 2015). Vanaf de late middeleeuwen heeft sterke erosie plaatsgevonden op Terschelling. Hierdoor zijn een deel van de oude strandwal in het zuidwesten van Terschelling en een aantal oorspronkelijk middeleeuwse dorpen verdwenen (Staalduin 1977). Vanaf deze periode is er ook een toename van stormen en harde kustwinden waardoor er eveneens een toename was van verplaatsing van zand. Als gevolg daarvan ontstonden grootschalige verstuivingen langs de kust, waardoor nieuwe duinen ontstonden: de jonge duinafzettingen. In de lage delen in de vlaktes achter (en tussen) de strandwallen ontstonden wadafzettingen. Op hoger gelegen delen en aangrenzend aan de strandwal werden lokaal kwelders gevormd en trad op sommige plekken veengroei op. Veenvorming ontstond doordat vanuit de hoger gelegen duinen kleine beken naar lager gelegen gebieden, achter de duinen stroomden (Smit 1971). Onder invloed van de getijdenwerking van de zee, was dit veen kleilig van textuur.

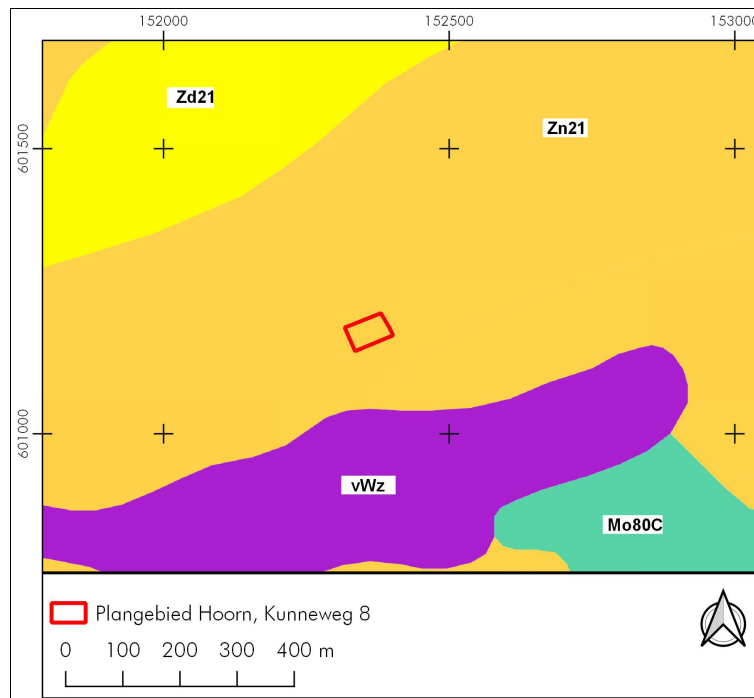
Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied op een strandwal, hoofdzakelijk ontstaan door mariene processen (Figuur 6: classificatie geomorfologische kaart: B73; bron: Archis 3). Het gebied direct ten noorden van het plangebied is niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van Hoorn. De dorpskern van Hoorn is waarschijnlijk ook gelegen op dezelfde strandwal. Ten noorden van de strandwal komen kustduinen voor met bijbehorende vlakten en laagten die door eolische processen zijn ontstaan (Figuur 6: L53). Verder gelegen ten zuiden van het plangebied komen een ingesloten strandvlakte voor en vlakte van getij-afzettingen (Figuur 6: respectievelijk M76 en M72).

Figuur 6. Hoorn, Kunneweg 8: Uitsnede van de geomorfologische kaart. Het plangebied is rood omlijnd. Legenda: B76 = Strandwal; L53 = kustduinen voor met bijbehorende vlakten en laagten; M76 = ingesloten strandvlakte en M72 = vlakte van getij-afzettingen. Bron: Archis 3.

Op de bodemkaart bestaat het plangebied uit vlakvaaggronden met leemarm en zwak lemig zand (Figuur 7: classificatie bodemkaart: Zn21; bron: Archis 3) met grondwatertrap III: gemiddeld hoogste grondwaterstand lager dan 40 centimeter; en gemiddeld laagste grondwaterstand hoger dan 80 en lager dan 120 centimeter onder het maaiveld. Verder gelegen richting het noorden, ten noorden van de strandwal, komen duinvaaggronden voor (Figuur 7: Zd21). Ten zuiden van het plangebied komen laagtes voor waarin veengroei heeft plaatsgevonden. Hier bestaat de ondergrond uit moerige eerdgronden met moerige bovengrond op zand (Figuur 7: vWz). Ten zuidoosten van dit gebied komen kalkarme nesvaaggronden voor met klei (Figuur 7: Mo80C).

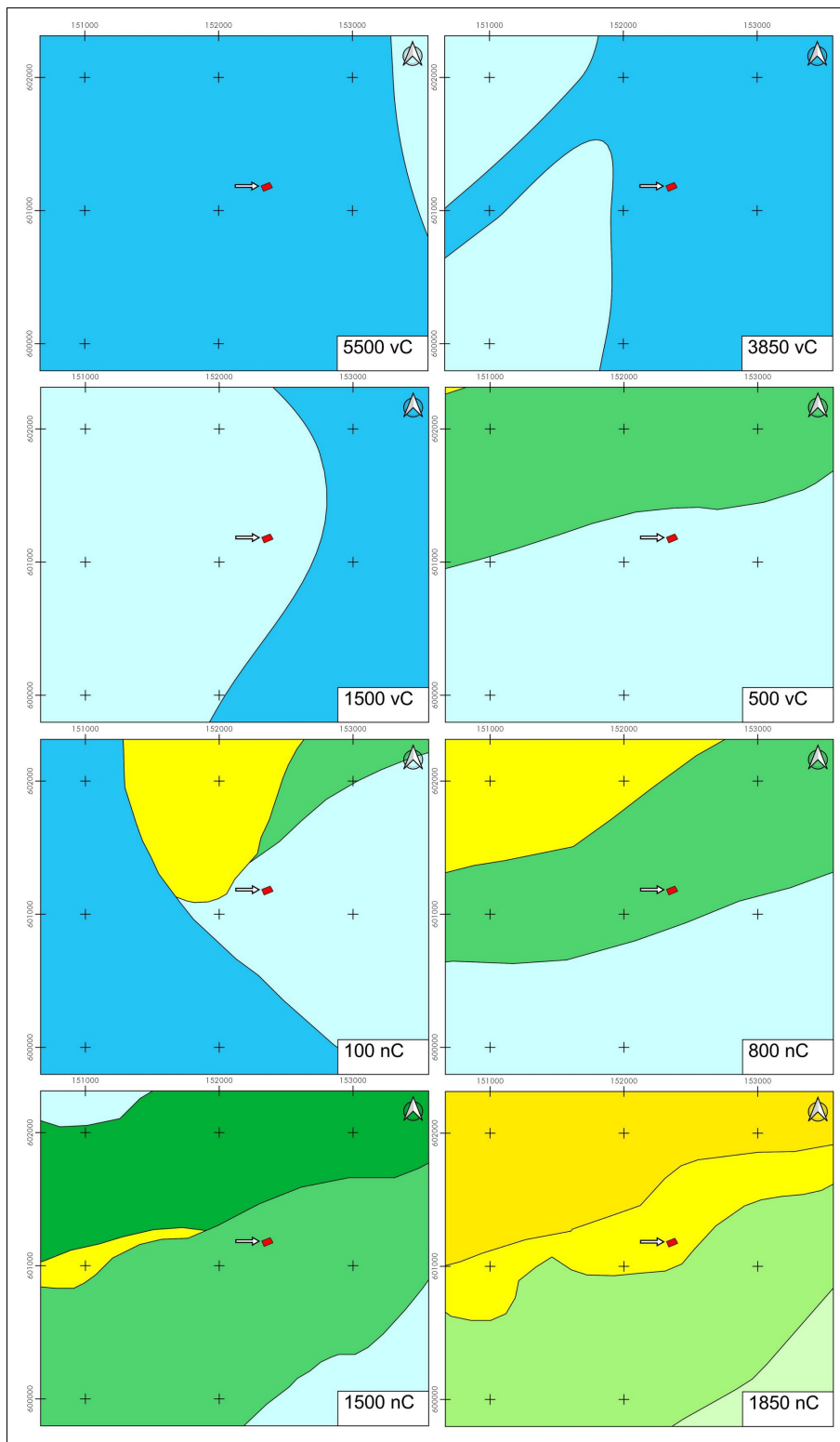
Het is verder bekend dat de top van de pleistocene oppervlakte ter hoogte van het plangebied zich tussen 30 en 25 meter beneden het NAP, zeer diep onder het huidige maaiveld bevindt.

Figuur 7. Hoorn, Kunneweg 8: Uitsnede van de bodemkaart. Het plangebied is rood omlijnd.
 Legenda: Zn21 = Vlakvaaggronden; Zd21 = duinvaaggronden; vWz = moerige eerdgronden en Mo80C = kalkarme nesvaaggronden. Bron: Archis 3.

Op de paleogeografische reconstructies van 5500 vC, 3850 vC, 1500 vC, 500 vC, 100 nC, 800 nC, 1500 nC en 1850 nC is de natuurlijke bodemopbouw van het plangebied goed te volgen (zie Figuur 8; Vos en De Vries 2013). Op de reconstructie van 5500 en 3850 vC ligt het plangebied nog in zee water (Figuur 8: blauw). Rond 1500 vC tot en met 100 nC maakt het plangebied deel uit van een getijdengebied (Figuur 8: lichtblauw). Vanaf circa 500 vC zijn ten noorden van het plangebied kwelderafzettingen aanwezig en vanaf circa 100 nC ook duinen. Vanaf deze perioden wordt het eiland Terschelling gevormd. Vanaf circa 800 nC begint het plangebied onderdeel uit te maken van het kweldergebied (Figuur 8: groen) en vanaf 1850 nC krijgt het eiland steeds meer de vorm zoals dat deze hedendaags bekend is. Dan ligt het plangebied op een strandwal (Figuur 8: geel).

Vanaf circa 800 nC is een aaneengesloten duingebied aanwezig ter hoogte van Terschelling dat zich naar het zuiden heeft verlegd en heeft uitgebreid. Vanaf deze periode heersten omstandigheden die geschikt waren voor bewoning.

Figuur 8. Hoon, Kunneweg 8: Paleogeografische reconstructies van de omgeving van het plangebied. Bron: Bron Vos en De Vries 2013. Blauw = water; Lichtblauw = getijdenzone; Groen = kwelderafzettingen; Geel = duinen/strandwallen; Donkergeel = hoogduin en Lichtgroen = ingedijkt. Het plangebied is rood ingevuld, bij de witte pijl.

2.3 Archeologie (KNA 4.1: LS04)

In het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend in Archis 3 (Archeologisch Informatiesysteem van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed). Rondom het plangebied zijn in het verleden wel onderzoeken verricht en vondsten gedaan. Een korte omschrijving van deze archeologische waarden in de omgeving van het plangebied staat in Tabel 2 en de ligging is weergegeven in Figuur 9.

Op circa een kilometer afstand ten zuidwesten van het plangebied ligt een Archeologische Monumenten Kaart (AMK) terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd (niet afgebeeld; AMK-terrein 1431). Het betreft een terrein met een nagenoeg gave stinswier met omgrachting met de toponiem 'De Worff', daterend uit de late middeleeuwen, gelegen in zand en klei op een kwelderrug in de Terschellingerpolder. Eveneens is een stinswier aanwezig op 2 kilometer ten noordwesten van het plangebied (niet afgebeeld; AMK-terrein 1432). Het terrein, daterend uit de late middeleeuwen en met een zeer hoge archeologische waarde beschermd, is gelegen in zand en klei (kwelderslib) in een voormalige kweldervlakte. De heuvel staat bekend als een overblijfsel van het kasteel van de Popma's, heren van Terschelling (bron: Archis 3).

Uit de omgeving van het plangebied, met een straal van 500 meter, staat één vondstmelding geregistreerd in Archis (Figuur 9). Het vondstnummer (2745028100) heeft betrekking op de vondsten die gedaan zijn tijdens een archeologische opgraving bij de NH Kerk te Hoorn. Tijdens de opgraving zijn aardewerk scherven, baksteen en vensterglas gevonden uit de late middeleeuwen.

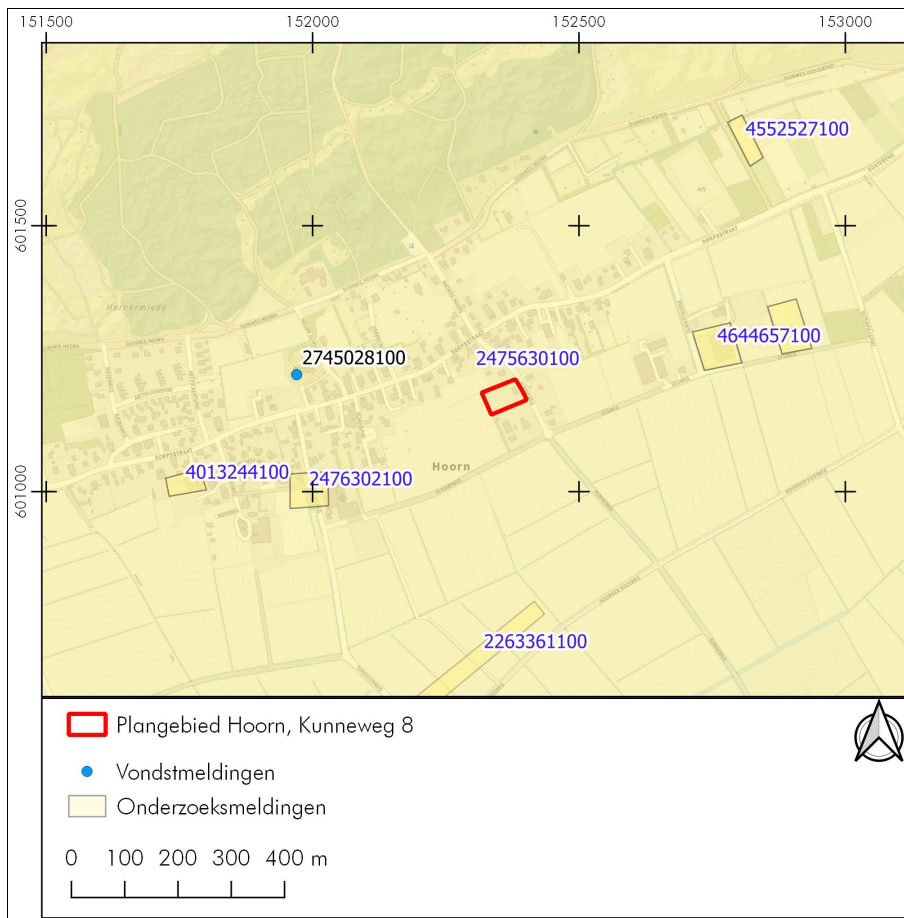
In de omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische onderzoeken verricht. Het hele westelijke deel van de Waddenzee, van circa Buren op Ameland tot en met Texel, valt binnen het onderzoeksgebied van een publicatie over de inventarisatie van historische kaarten, de ligging van scheepswrakken en bodemkaarten in het gebied (Figuur 9: 2475630100; Manders *et al.* 2014).

Het dichtstbijzijnde onderzoek is een archeologische opgraving uit 1984. Informatie over de resultaten van deze opgraving ontbreken in Archis 3 (Figuur 9: 2476302100). Ten westen van dit terrein heeft een booronderzoek plaatsgevonden dat in 2016 door De Steekproef is uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn geen archeologische vondsten gedaan. In twee boringen is een gedempte sloot aangeboord. Het terrein is vrijgegeven (Figuur 9: 4013244100; Exaltus 2016). Ten zuiden van het plangebied is een booronderzoek verricht in de Terschellingpolder (Figuur 9: 2263361100; Exaltus 2009). Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de provincie Fryslân en de gemeente Terschelling en had tot doel om informatie te vergaren op basis waarvan een verdiepingsslag kon plaatsvinden van het deel van de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) dat betrekking heeft op de Terschellingerpolder (Exaltus 2009). Het booronderzoek (Figuur 9: 2263361100) heeft met name afzettingen opgeleverd die tot stand zijn gekomen onder invloed van de wisselwerking tussen eolische- en mariene afzettingsprocessen. Hierin is een dunne horizont aangetroffen die uit zwak humeus zand bestaat (Exaltus 2009). Hierin zijn geen aanwijzingen gevonden voor archeologische waarden.

"Op basis van de resultaten van het door De Steekproef verrichte onderzoek zou de driedeling in de archeologische verwachting vervangen kunnen worden door een tweedeling door de middelhoge archeologische verwachting te laten vervallen. Gezien de onderzoeksresultaten ligt het voor de hand om in dat geval een opdeling te maken in een lage verwachting voor terreindelen die beneden 1,0 m +NAP liggen en een hoge verwachting voor terreindelen die tussen 1,0 en (\pm) 3,5 m +NAP liggen. Voor deze laatste terreindelen zou dan het (FAMKE-)onderzoeksadvies: Karterend 1; Middeleeuwen van toepassing moeten zijn." (Exaltus 2009).

Nog een booronderzoek is uitgevoerd ten noordoosten van het plangebied (Figuur 9: 4552527100). Het betreft een onderzoek uitgevoerd door RAAP in 2017. Op circa een meter diepte is een grijsbruine zandlaag aangetroffen die humusrijk tot zwak weinig is. Deze laag is geïnterpreteerd als 'de rand van een veenvoorkomen, dat sterk is aangerijkt met zand; waarschijnlijk betreft dit ingewaaid zand'. In het noordelijke deel van het plangebied is een zwak ontwikkelde podzolbodem aangetroffen. Er zijn geen archeologische indicatoren in de opgeboorde grond gevonden, behalve enkele zeer kleine houtskoolfragmenten. Voor het noordelijke deel is archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd (Van der Veen 2017).

Ten oosten van het plangebied is voor twee onderzoekslocaties een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verricht (Figuur 9: 4644657100; Tulp 2018). Op basis van de afwezigheid van archeologische indicatoren is geen vervolgonderzoek geadviseerd. De overstoven bouwvoor bevatte geen archeologisch materiaal en hoeft niet te duiden op een archeologisch interessante laag (Tulp 2018).

Figuur 9. Hoorn, Kunneweg 8: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied. de gele zones zijn eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken en de blauwe stippen zijn locaties van archeologische vondsten. Het plangebied is rood omlijnd. Bron: Archis 3.

Tabel 2. Hoorn, Kunneweg 8: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied; voor de ligging zie Figuur 9.

Zaaknummer	Omschrijving	Datering
<i>AMK-terreinen</i>		
1431 (niet afgebeeld)	Stinswier met omgrachting.	Late middeleeuwen
1432 (niet afgebeeld)	Stinswier met omgrachting.	Late middeleeuwen
<i>Vondstmeldingen</i>		
2745028100	1964 proefsleuvenonderzoek; NH kerk Hoorn: baksteen, gebrandschilderd glas, scherven aardewerk.	Late middeleeuwen
<i>onderzoeksmeldingen</i>		
2263361100	2009 Archeologisch booronderzoek door De Steekproef (verdiepingsslag FAMKE): overstoven laag, geen archeologische indicatoren (Exaltus 2009).	
2475630100	2012 Archeologisch bureauonderzoek RCE: inventarisatie historische kaarten, scheepswrakken (Manders et al. 2014).	
2476302100	Archeologische opgraving uit 1984 met onbekende resultaten.	
4013244100	2016: Archeologisch booronderzoek door De Steekproef: geen archeologische indicatoren (Exaltus 2016).	
4552527100	2017 Archeologisch booronderzoek door RAAP: deels zwak ontwikkelde podzolbodem, houtskoolsfragmenten.	
4644657100	2018: Archeologisch booronderzoek door De Steekproef: geen archeologische indicatoren (Tulp 2018).	

2.4 Historische geografie (KNA 4.1: LS03)

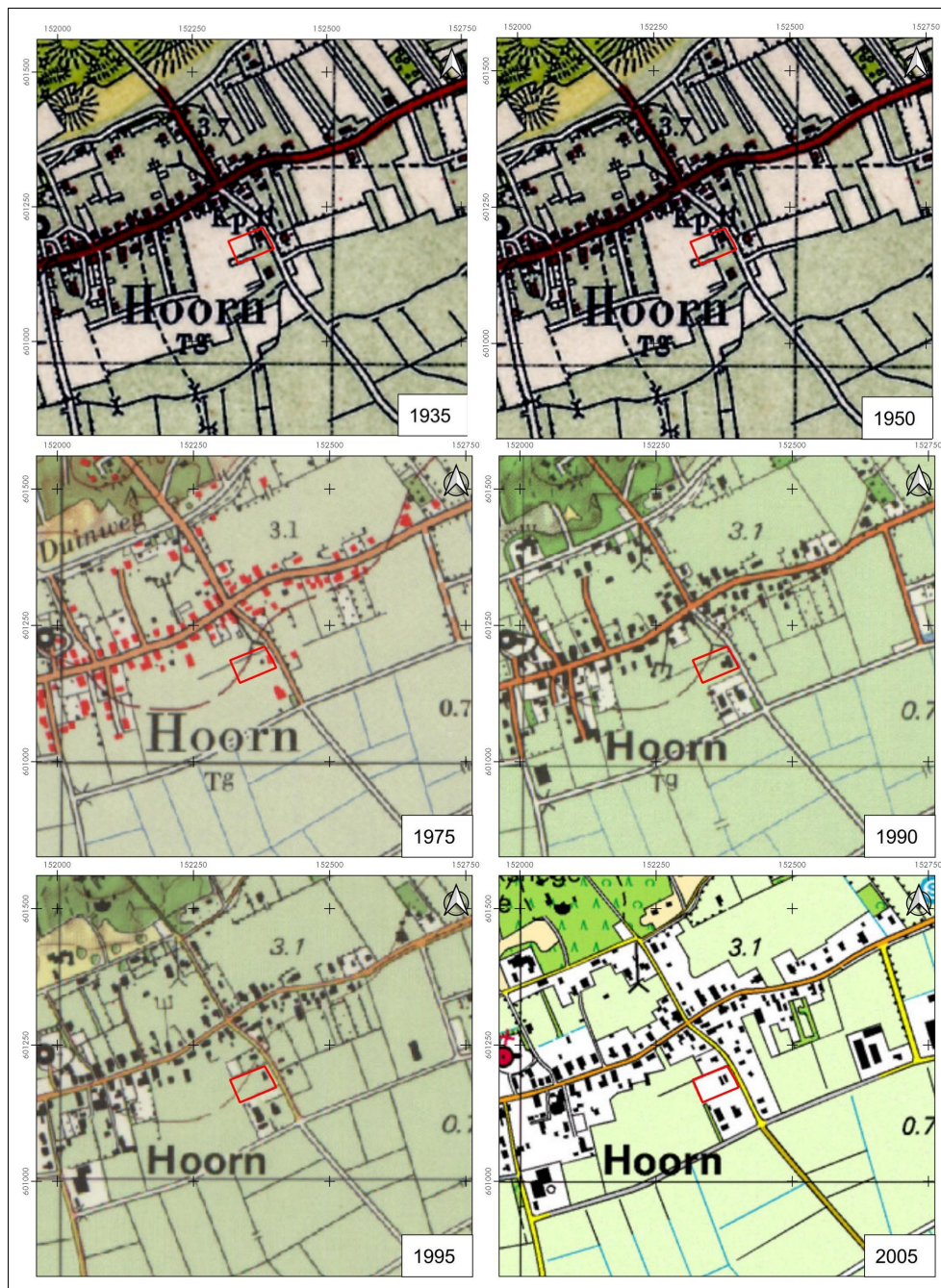
Vanaf ongeveer 800 nC is bewoning mogelijk op Terschelling. Van de vroegste geschiedenis is weinig bekend. De naam Terschelling duikt voor het eerst op in 1296: 'Scelingha'. Bij het dorp Strijp ligt het Strijper kerkhof. Hier zou rond 900 nC een houten kerkje hebben gestaan. Het is onduidelijk of hier ook de oudste bewoning is geweest of dat het toen al om verschillende bewoningskernen ging (Van Oosten 1986: 20-21). Het plangebied bevindt zich binnen de Terschellingerpolder, waarbinnen een onregelmatige blokpercelering en laagveenontginning overheerst (ARCHIS 3). Er bestaan geen historische kaarten van Schotanus en Eekhoff van Terschelling die de situatie van het eiland schetsen in de zeventiende en midden negentiende eeuw. Wel zijn voor dit onderzoek kadastrale (militaire) kaarten en jongere historische topografische kaarten geraadpleegd. Op de kadastrale kaart uit 1932 (geraadpleegd op www.hisgis.nl; niet afgebeeld) zijn ter hoogte van het plangebied meerdere weilanden weergegeven, zonder bebouwing.

Figuur 10 is een uitsnede van de militaire topografische kaart uit 1850. Op de kaart zijn de Dorpsstraat en de Kunneweg duidelijk herkenbaar met aan de Dorpsstraat de lintbebouwing van de Hoorn. Aan de Kunneweg 8 is op deze kaart nog geen bebouwing aanwezig.

Figuur 10. Hoorn, Kunneweg 8: Uitsnede van de topografisch militaire kaart van omstreeks 1850 met de Terschellingerpolder. Het plangebied is aangegeven met de blauwe ovaal. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig.

Op uitsneden van de historische topografische kaarten uit 1935, 1950, 1975, 1990, 1995 en 2005 is de ontwikkeling van het plangebied goed te volgen (Figuur 11). Op deze kaarten zijn de Dorpsstraat, Badweg Hoorn en de Kunneweg duidelijk herkenbaar. Aan de Kunneweg 8 is tot en met halverwege de negentiende eeuw geen bebouwing aanwezig. Op de gevel van de huidige woonboerderij staat 1865. Vanaf 1935 staat op topografische kaarten in het plangebied bebouwing afgebeeld. Rond 1975 is in het plangebied een woonboerderij aanwezig en op het achterterrein een schuur.

Figuur 11. Hoorn, Kunneweg 8: Uitsneden van de historisch-topografische kaarten uit 1935, 1950, 1975, 1990, 1995 en 2005. Bron: topotijdreis.nl

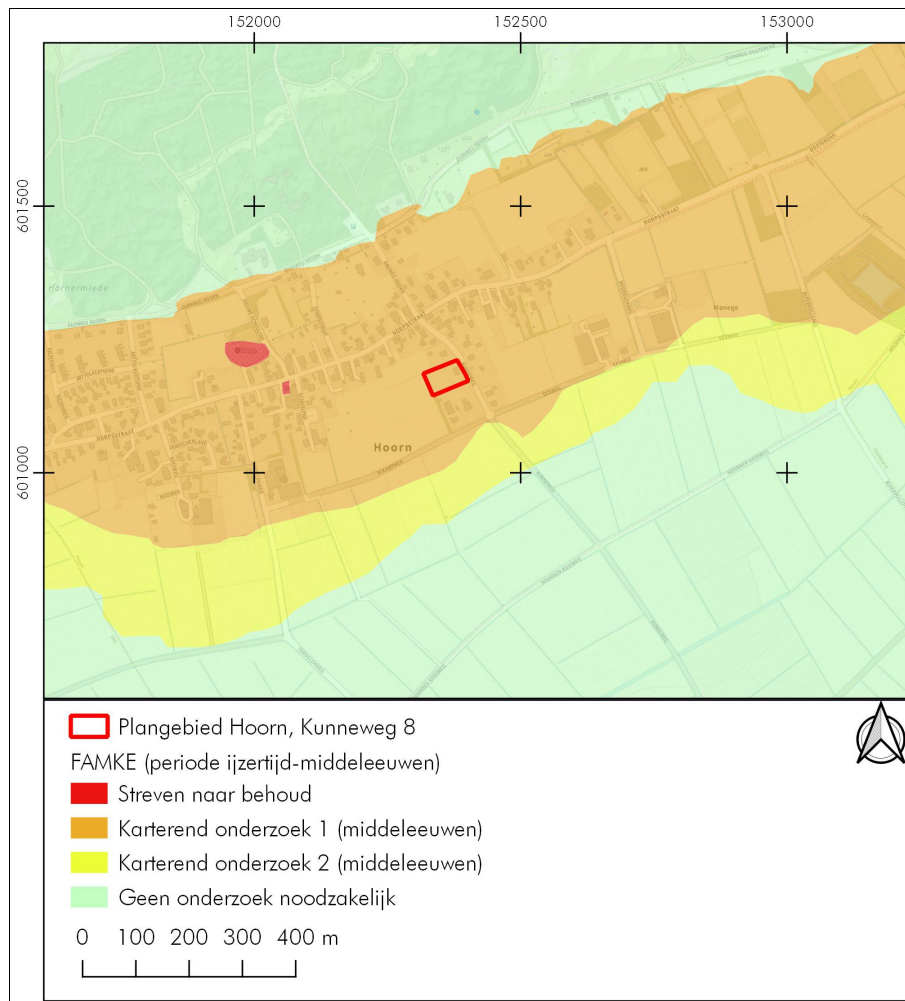
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05)

De gemeente Terschelling heeft geen aparte archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart. Voor deze gemeente geldt de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE). Voor de periode steentijd tot en met bronstijd geldt een lage archeologische verwachting (niet afgebeeld). Volgens de FAMKE is echter voor de periode ijzertijd-middeleeuwen voor het grootste deel van het terrein een karterend onderzoek 1 nodig: *“De provincie beveelt aan om bij ingrepen van meer dan 500 m² een karterend archeologisch onderzoek uit te laten voeren. Dit archeologisch onderzoek moet bestaan uit minimaal zes boringen per hectare, met een minimum van zes boringen per plan, waarbij duidelijk wordt of er vindplaatsen in het plangebied aanwezig zijn”* (Figuur 12).

Het plangebied ligt buiten de historische kern van Hoorn, aan de Kunneweg 8. De oudst bekende vondsten van Terschelling dateren rond 900 nC. Ter hoogte van het plangebied kunnen dan ook indicatoren uit de middeleeuwen en nieuwe tijd worden verwacht. Deze indicatoren kunnen bestaan uit scherven aardewerk, artefacten van keramiek of metaal, resten van plaatselijke metaalbewerking of wolbewerking (metaalslakken, spinklosjes, weefgewicht-fragmenten), etc. Voorwerpen van hout of bot worden niet verwacht wegens de slechte conservering hiervan in zand. De diepte van de te verwachten indicatoren zal aan het maaiveld zijn tot ongeveer een meter (in de omgeving is een overstoven middeleeuwse laag op ongeveer een meter diepte ontdekt). Vanwege de geërodeerde top van het pleistocene zand en de diepteligging (tussen 30 en 25 meter beneden het NAP), wordt hier geen steentijd-vindplaats verwacht. De resultaten hiervan moeten duidelijk maken of er vindplaatsen in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn.

Op de Cultuurhistorische Kaart Fryslân (CHK2) zijn geen bijzonderheden ontdekt voor wat betreft het plangebied.

Voorafgaand aan het veldwerk is er een KLIC-melding gedaan (nummer 19G512994). Er lopen volgens deze melding alleen leidingen door het noordoostelijke deel van de onderzoekslocatie (van de weg naar het woonhuis). Andere verstoringen, zoals bijvoorbeeld veroorzaakt door diepploegactiviteiten, worden gezien het gebruik als grasland niet verwacht. Daarnaast is het terrein is bebouwd, staan op het terrein een vervallen hoofdgebouw met vervallen houten schuren. Achter de gebouwen zijn tientallen hooibalen opgeslagen, die in plastic zijn verpakt (Figuur 3). Ook zijn in het plangebied nog mestkelders aanwezig. Mogelijk is in het verleden al een en ander aan bebouwing gesloopt.

Figuur 12. Hoorn, Kunneweg 8: Uitsnede van de archeologische kaart FAMKE (periode ijzertijd-middeleeuwen). Het plangebied bevindt zich binnen een zone waarin voor resten uit de ijzertijd-middeleeuwen het advies Karterend onderzoek 1 geldt. Bron: Friese Archeologische Monumentenkaart Extra.

Tabel 3: Hoorn, Kunneweg 8: Specificatie archeologische verwachting.

datering:	steentijd/metaaltijd	middeleeuwen/nieuwe tijd
complextype:	n.v.t.	nederzetting
omvang:		vanaf enkele tientallen meters
diepteligging:		aan en direct onder het maaiveld
gaafheid en conservering:		onbekend
locatie:		hele terrein (op de strandwal)
uiterlijke kenmerken:		puin, scherven aardewerk, afvallaag
mogelijke verstoringen:		leidingen in het noordoosten van het hoofdgebouw

3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05)

3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)

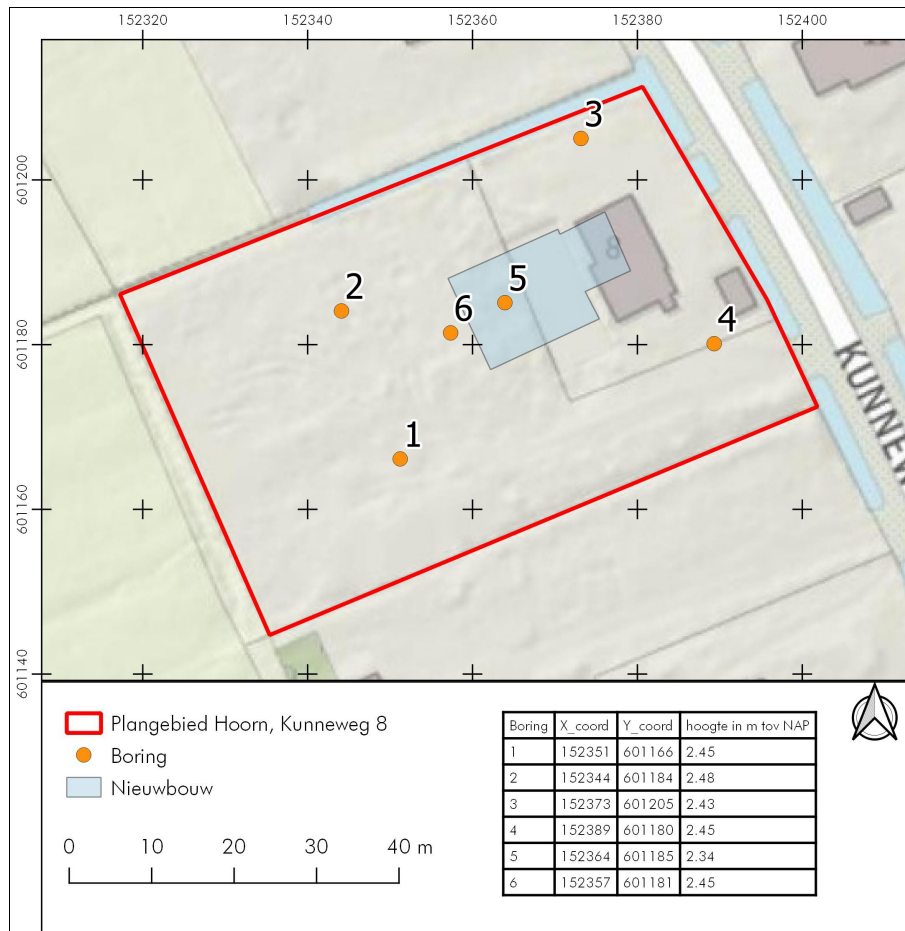
De Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) schrijft voor resten uit de ijzertijd-middeleeuwen het advies '*Karterend onderzoek 1*' voor. Resten uit deze perioden kunnen voorkomen in de vorm van door latere afzettingen afgedekte vondstlagen of als terpen. Hier geldt dat bij bodemingrepen van meer dan vijfhonderd vierkante meter een karterend archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd dat moet bestaan uit minimaal zes boringen per hectare, met een minimum van zes boringen per plan. Het veldwerk is uitgevoerd op 07 oktober 2019. Er zijn zes boringen uitgevoerd (zie Figuur 13). Hierdoor is op het 0,3 hectare grote plangebied een boordichtheid bereikt van twintig boringen per hectare.

Voor het inventariserende booronderzoek (verkennende fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van tien centimeter. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. De opgeboorde grond is in de boor en de guts laagsgewijs afgesneden en bekeken op aanwezigheid van archeologische indicatoren. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald alsmede alle overige bijzonderheden en archeologische indicatoren zoals houtskool, bewerkt of verbrand vuursteen, aardewerk, etc. De opgeboorde grond is op een vier millimeter zeef gezeefd en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, fragmenten baksteen / kloostermop en scherven aardewerk. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De diepte van de boringen varieert van 40 tot 110 centimeter onder het maaiveld. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland.

Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de bodemopbouw in het plangebied en het opsporen van een eventueel aanwezige vindplaats in het plangebied.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)

In dit 0,3 hectare grote plangebied zijn zes boringen geplaatst (nummer 1 tot en met 6; zie Figuur 13 en Appendix II en III). De boringen zijn zo representatief mogelijk over het plangebied verdeeld. Bij het plannen van de boringen is rekening gehouden met de bestaande bebouwing, een groot aantal hooibalen op het achterterrein, de bestaande kabels en leidingen en de locatie van de geplande nieuwbouw. Beschrijvingen van de lagen per boring zijn weergegeven in Appendix III.

Figuur 13. Hoor, Kunneweg 8: Boorpuntenkaart. De genummerde punten geven de ligging van de boorpunten weer. Het plangebied is rood omlijnd.

Bodem

De hoogte van het maaiveld binnen het onderzoeksgebied varieert van 2,34 m boven NAP (nabij boring 4) tot 2,61 m boven NAP (nabij boring 5).

Tijdens het veldonderzoek is bovenin alle boringen een pakket vergraven/verrommeld zand aangetroffen. In de boringen 1 en 3 is in de toplaag nog een (recente) bouwvoor gevormd. Deze laag bestaat uit donker bruin, matig fijn, zwak siltig zand met kleibrokken. In boring 2 is in de bovenlaag een opgebracht pakket aanwezig, met hierin vermengde veen-, zand- en kleibrokken. Onder de bouwvoor is in boring 3 op een diepte van 50 centimeter beneden maaiveld een verrommeld/vergraven pakket waargenomen. In de boringen 4 tot en met 6 is dit pakket direct vanaf het maaiveld waargenomen, een bouwvoor ontbreekt ter

hoogte van deze boringen. Het verrommelde en vermengde pakket bestaat uit bruin, zwak siltig, matig fijn zand met onder andere plastic. De diepte van het verrommelde pakket reikt tot 40 centimeter in boring 4 (waarna op een ondoordringbare laag is gestuit) tot 80 centimeter in boring 3. In boring 5 is op een diepte van 65 centimeter beneden maaiveld gestuit op een ondoordringbare laag. Vermoedelijk de vloer van beton, van een mestkelder. Dit lijkt ook het geval te zijn bij Boring 4, die op een diepte van 40 centimeter beneden maaiveld gestaakt is. Achter het bestaande hoofdgebouw is in de Boringen 1 en 6 een zandlaag waargenomen dat bestaat uit licht humeus, grijs, zwak siltig, matig fijn zand. Deze laag is respectievelijk waargenomen op een diepte van 30 centimeter en zeventig centimeter beneden maaiveld en heeft een dikte van tussen de 10 centimeter (Boring 6) en 50 centimeter (Boring 1). In beide boringen lijkt deze laag intact te zijn en is deze geïnterpreteerd als de (licht humeuze) top van de strandwal. In de top van de strandwal zijn in de boringen 1 en 6 aanwijzingen gevonden van een lichte bodemvorming. Naar beneden toe wordt het strandwalzand grijzer van kleur en bestaat deze uit een grijs, matig fijn, zwak siltig zandpakket. De gemiddelde diepte waarop de top van het ongestoorde strandwalzand is waargenomen ligt op 65 centimeter beneden maaiveld. Samengevat kan worden vastgesteld dat in de ondergrond van het plangebied een bouwvoor/verstoringlaag aanwezig is op ongestoord strandwalzand, met een lichte bodemvorming in de top.

Archeologie

Tijdens het onderzoek is de opgeboorde grond gezeefd en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit leverde twee fragmenten aardewerk op die afkomstig zijn uit de top van de strandwal in Boring 1 op een diepte van circa 30 – 60 centimeter beneden maaiveld. Eén fragment is mogelijk kogelpotaardewerk uit de late middeleeuwen. Vanwege de fragmentatiegraad en het zeer verweerde oppervlak van de scherf, kon geen nadere determinatie worden verkregen. In dezelfde laag is een fragment aardewerk gevonden met een tinglazuur dat te dateren is in de nieuwe tijd. Eveneens is dit fragment aardewerk zeer klein (minder dan 1 cm²), waardoor het niet nader te determineren is.

Verstoringslagen

In het plangebied is de ondergrond door de bouw van de huidige bebouwing met bijgebouwen en het plaatsen van kabels en leidingen al deels verstoord geraakt. Mogelijk is in het verleden al een en ander aan bebouwing gesloopt. Daarnaast is in twee boringen gestuit op beton. Waarschijnlijk de vloeren van voormalige mestkelders. Met het booronderzoek kon worden vastgesteld dat de ondergrond tot op een diepte van gemiddeld 65 centimeter beneden maaiveld verstoord is.

3.3. Selectievoorstel vondsten

Selectie-advies vondsten door drs. C.R.C. Schamp (senior KNA-archeoloog/prospecteur)

De aangetroffen fragmenten aardewerk zijn zeer gefragmenteerd en het oppervlak van een van de scherven is zeer verweerd. De fragmenten aardewerk zijn gedetermineerd als: mogelijk kogelpotaardewerk uit de late middeleeuwen en een fragment aardewerk met tinglazuur uit de nieuwe tijd. Vanwege de lage informatiewaarde van deze archeologische vondsten en vanwege het verweerde oppervlak en het formaat (kleiner dan 1 cm²) wordt geadviseerd om de vondsten te deselecteren om te deponeren (zie Tabel 4).

De provincie heeft per e-mail d.d. 6 november 2019 laten weten akkoord te gaan met deselectie van de vondsten.

Tabel 4: Hoorn, Kunneweg 8: vondstentabel

Boring	Diepte in centimeter t.o.v. MV	Laag	Beschrijving	RD-coördinaat	Datering	Selecteren om te deponeren
1	30-60	Top strandwal	Aardewerk: klein fragment mogelijk Kogelpotaardewerk en fragment met tinglazuur	152,351 / 601,166	late middeleeuwen en nieuwe tijd	N

4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07)

Conclusies

Op 07 oktober 2019 is aan de Kunneweg 8 te Hoorn, gemeente Terschelling, provincie Fryslân, een archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (*Karterend onderzoek 1*) uitgevoerd. De aanleiding voor het onderzoek is de realisatie van een woonboerderij. Daarnaast bestaan er plannen om ten behoeve van de woning een tweetal bijgebouwen aan de achterzijde van het perceel te realiseren. De ingrepen aan de Kunneweg 8 betekenen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De geplande verstoringsdiepte, voor de aanleg van funderingen, zal reiken tot maximaal 1,1 m beneden het huidige maaiveld. In totaal zijn er tijdens het onderzoek zes boringen geplaatst.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch bureauonderzoek met een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld (Hoofdstuk 2). Het plangebied ligt buiten de historische kern van Hoorn. In het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend in Archis 3. Op Terschelling was vanaf ongeveer 800 nC menselijke bewoning mogelijk. De oudst bekende vondsten van Terschelling dateren rond 900 nC. Ter hoogte van het plangebied kunnen indicatoren uit de middeleeuwen en nieuwe tijd worden verwacht. Deze indicatoren kunnen bestaan uit scherven aardewerk, artefacten van keramiek of metaal, resten van plaatselijke metaalbewerking of wolbewerking (metaalslakken, spinklosjes, weefgewicht-fragmenten), etc. Voorwerpen van hout of bot worden niet verwacht wegens de slechte conservering hiervan in zand. De diepte van de te verwachten indicatoren zal aan het maaiveld zijn tot ongeveer een meter (in de omgeving is een overstoven middeleeuwse laag op ongeveer een meter diepte ontdekt). Vanwege de geërodeerde top van het pleistocene zand en de diepteligging (tussen 30 en 25 meter beneden het NAP), wordt hier geen steentijd-vindplaats verwacht. Daarnaast worden verstoringen in het plangebied verwacht, door de bouw de huidige bebouwing en de in de ondergrond aanwezige kabels en leidingen. Mogelijk is in het verleden al een en ander aan bebouwing gesloopt.

Bodem

In totaal zijn tijdens het veldonderzoek (*Karterend onderzoek 1*) zes boringen verricht. In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek bestaat de opbouw van het plangebied van boven naar beneden uit een bouwvoor en geroerde toplaag op zand (strandwalafzettingen) met een lichte bodemvorming in de top. De gemiddelde diepte waarop de top van het ongestoorde strandwalzand is waargenomen ligt op 65 centimeter beneden maaiveld. In het plangebied is de ondergrond door de bouw van de huidige bebouwing met bijgebouwen en het plaatsen van kabels en leidingen al deels verstoord geraakt. Mogelijk is in het verleden al een en ander aan bebouwing gesloopt. Daarnaast is in twee boringen gestuit op beton. Waarschijnlijk de vloeren van voormalige mestkelders. Met het booronderzoek kon worden vastgesteld dat de ondergrond tot op een diepte van gemiddeld 65 centimeter beneden maaiveld verstoord is.

Archeologie

Tijdens het onderzoek is de opgeboorde grond gezeefd en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit leverde twee fragmenten aardewerk op. Eén fragment is mogelijk kogelpotaardewerk uit de late middeleeuwen en één fragment aardewerk met een tinglazuur is gevonden uit de nieuwe tijd. De aangetroffen fragmenten aardewerk zijn zeer gefragmenteerd en het oppervlak van een van de scherven is zeer verweerd. Vanwege de lage informatiewaarde van deze archeologische vondsten en vanwege het verweerde oppervlak en het formaat (kleiner dan 1 cm²) wordt geadviseerd om de vondsten te deselecteren (zie Tabel 4).

Selectie-advies door drs. C.R.C. Schamp (senior KNA-archeoloog/prospector)

Aangezien de resultaten van het onderzoek geen eenduidige aanwijzingen hebben opgeleverd voor een archeologische vindplaats en de bodem voor een groot deel is verstoord, adviseren wij om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen en het terrein vrij te geven.

Wel wijzen wij erop dat als bij het graafwerk ten behoeve van de voorgenomen nieuwbouw voor de herontwikkeling van de locatie Kunneweg 8 onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, dat daarvan direct melding dient te worden gemaakt conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Terschelling (T: 0562 - 446244; E: gemeente@terschelling.nl).

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Archis 3. <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>

Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Derde, geheel herziene druk.

Berendsen, H.J.A., 2005. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Bestemmingsplan: Gemeente Terschelling: Bestemmingsplan Kunneweg 8 te Hoorn. Toelichting (NL.IMRO.0093.BP2019KUNNEWEG8-ON01) . Adviesbureau Mol – van Zelst.

Boddaert, M., en A. Mak (red.). 2004. ANWB *Topografische Atlas Friesland 1:25000*. Den Haag: Bart Bennis.

Cultuurhistorische Kaart Fryslân (CHK2): www.fryslan.frl

Exaltus, R. 2009. *Terschellingerpolder Gemeente Terschelling (Frl.)*. Archeologisch veldonderzoek t.b.v. Verdiepingslag FAMKE. Steekproefrapport 2009-10/10. Zuidhorn: De Steekproef BV.

Exaltus, R. 2016. *Hoorn, Dorpsstraat 20, Gemeente Terschelling (Frl.)*. Een inventariserend archeologisch veldonderzoek. Steekproefrapport 2016-09/09. Zuidhorn: De Steekproef BV.

Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE): www.fryslan.frl

HISGIS. www.hisgis.nl

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1. www.SIKB.nl. 2016. Centraal College van Deskundigen Archeologie.

Manders, M.R., S. van den Brenk & M. Kosian. 2014. *De gelaagde geschiedenis van de Westelijke Waddenzee. Historisch Geo-Morfologische Kaartenset van de Waddenzee*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

Nales, T. 2015. Kinum, Kinum 3, gemeente Terschelling (Friesland). *Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; waarderende fase). Transect-rapport 817*. Transect, Utrecht.

Oosten, M.F. van. 1986. *Bodemkaart van Nederland: Schaal 1:50.000: Toelichting bij de kaarten van de waddeneilanden Vlieland Terschelling Ameland Schiermonnikoog*. Plus bijbehorende kaartbladen. Wageningen: Stichting voor Bodemkartering.

Opentopo. www.opentopo.nl

Smit, G., 1971. *De agrarisch-maritieme structuur van Terschelling omstreeks het midden van de 19e eeuw*. Miedema pers. Leeuwarden.

Staalduinen, C.J. van, 1977. *Geologisch onderzoek van het Nederlands Waddengebied*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA), 1978. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 10*. StBoKa, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA), 1982. *Geomorfologische van Nederland 1:50000. Blad 10*. StBoKa, Wageningen.

Topotijdreis. www.topotijdreis.nl.

Tulp, C. 2018. Hoorn, Boddelenweg (gemeente Terschelling, Fr.). *Een Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*. Steekproefrapport 2018-11/03. De Steekproef, Zuidhorn.

Veen, Y.R. van der. 2017. *Zelfpluktuin Groenhof te Oosterend, Gemeente Terschelling. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek*. RAAP-Notitie 6031. Weesp: RAAP BV.

Vos, P. & S. de Vries. 2013. *Paleogeografische Kaarten van Nederland, tweede generatie (versie 2.0)*. Deltares, Utrecht. Op 11 april 2014 gedownload van www.archeologiein nederland.nl

Wolters-Noordhoff Atlasproducties. 1990. *Grote Historische atlas van Nederland 1:50.000: 2 Noord-Nederland 1851-1855*. Groningen: Wolters-Noordhoff Atlasproducties.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties. 1992. *Grote Historische Provincie Atlas 1:25000: Friesland 1853-1856*. Groningen: Wolters-Noordhoff Atlasproducties.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties. 2000. *Topografische Dienst: Grote Provincie Atlas 1:25.000: Friesland*. Groningen: Wolters-Noordhoff Atlasproducties.

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Het plangebied met de geplande nieuwbouw
- 3 Luchtfoto van het plangebied
- 4 Foto's van de locatie
- 5 Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland 3
- 6 Geomorfologische kaart
- 7 Bodemkaart
- 8 Paleogeografische reconstructies
- 9 Archeologische kaart (Archis 3)
- 10 Topografisch militaire kaart van omstreeks 1850
- 11 Topografische kaarten 1935, 1950, 1975, 1990, 1995 en 2005
- 12 Uitsnede archeologische kaart FAMKE
- 13 Boorpuntenkaart

Tabellen

- 1 Administratieve gegevens
- 2 Archeologische waarden rondom het plangebied
- 3 Specificatie archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden
pleistoceen:	2,5 miljoen - 10.000 BP		
elsterien	475.000 - 410.000 BP		
saalien	200.000 - 130.000 BP		
weichselien	116.000 - 10.000 BP		
holoceen:	10.000 - heden		
vC	= voor Christus		
nC	= na Christus		
BP	= before present; present = 1950		

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbeterd het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. Voorbeelden hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuisen, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruiselings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerlakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Soort boring : Archeologische boring
 Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
 X-coördinaat (m) : 152351
 Y-coördinaat (m) : 601166
 Referentieveld : Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveld (cm) : 245
 Datum boring : 7-10-2019
 Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
 Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving	Archeologische indicatoren
Grondsoort		
0 - 30	zand zwak siltig, zwak grindig, donker-bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: kleibrokken op 20 cm beneden maaiveld	spoor baksteen, spoor aardewerkfragmenten
30 - 80	zand zwak siltig, grijs, 5Y4/1, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: lichte bodemvorming; top strandwal	
80 - 110	zand zwak siltig, grijs, 5Y5/1, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: strandwalafzettingen	

Soort boring : Archeologische boring
 Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
 X-coördinaat (m) : 152344
 Y-coördinaat (m) : 601184
 Referentieveld : Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveld (cm) : 248
 Datum boring : 7-10-2019
 Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
 Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving	Arc indi
Grondsoort		
0 - 20	zand zwak siltig, donker-bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: kleibrokken op 20 cm beneden maaiveld	
20 - 70	zand zwak siltig, donker-bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig grof, opgebrachte grond, Opm.: klei-, veen- en zandbrokken; opgebrachte grond	
70 - 110	zand zwak siltig, grijs, 5Y5/1, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: strandwalafzettingen	

Soort boring : Archeologische boring
 Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
 X-coördinaat (m) : 152373
 Y-coördinaat (m) : 601205
 Referentieveld : Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveld (cm) : 243
 Datum boring : 7-10-2019
 Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
 Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving	Arc indi
Grondsoort		
0 - 50	zand zwak siltig, bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: bouwvoor	
50 - 80	zand matig siltig, bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: verrommeld/vergraven	
80 - 110	zand zwak siltig, grijs, 5Y5/1, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: strandwalafzettingen	

Appendix II Hoorn Kunneweg 8 Boorbeschrijvingen

04

Soort boring : Archeologische boring
Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
X-coördinaat (m) : 152389
Y-coördinaat (m) : 601180
Referentievlak : Normaal Amsterdams Peil
Maaiveld (cm) : 245
Datum boring : 7-10-2019
Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc ind
0 - 40	zand zwak siltig, matig grindig, grijs, 2.5Y2/1, Zand: matig grof, opgebrachte grond, Opm.: zand en grind; opgebrachte grond	

05

Soort boring : Archeologische boring
Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
X-coördinaat (m) : 152364
Y-coördinaat (m) : 601185
Referentievlak : Normaal Amsterdams Peil
Maaiveld (cm) : 234
Datum boring : 7-10-2019
Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc ind
0 - 65	zand zwak siltig, bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: met plastic	

06

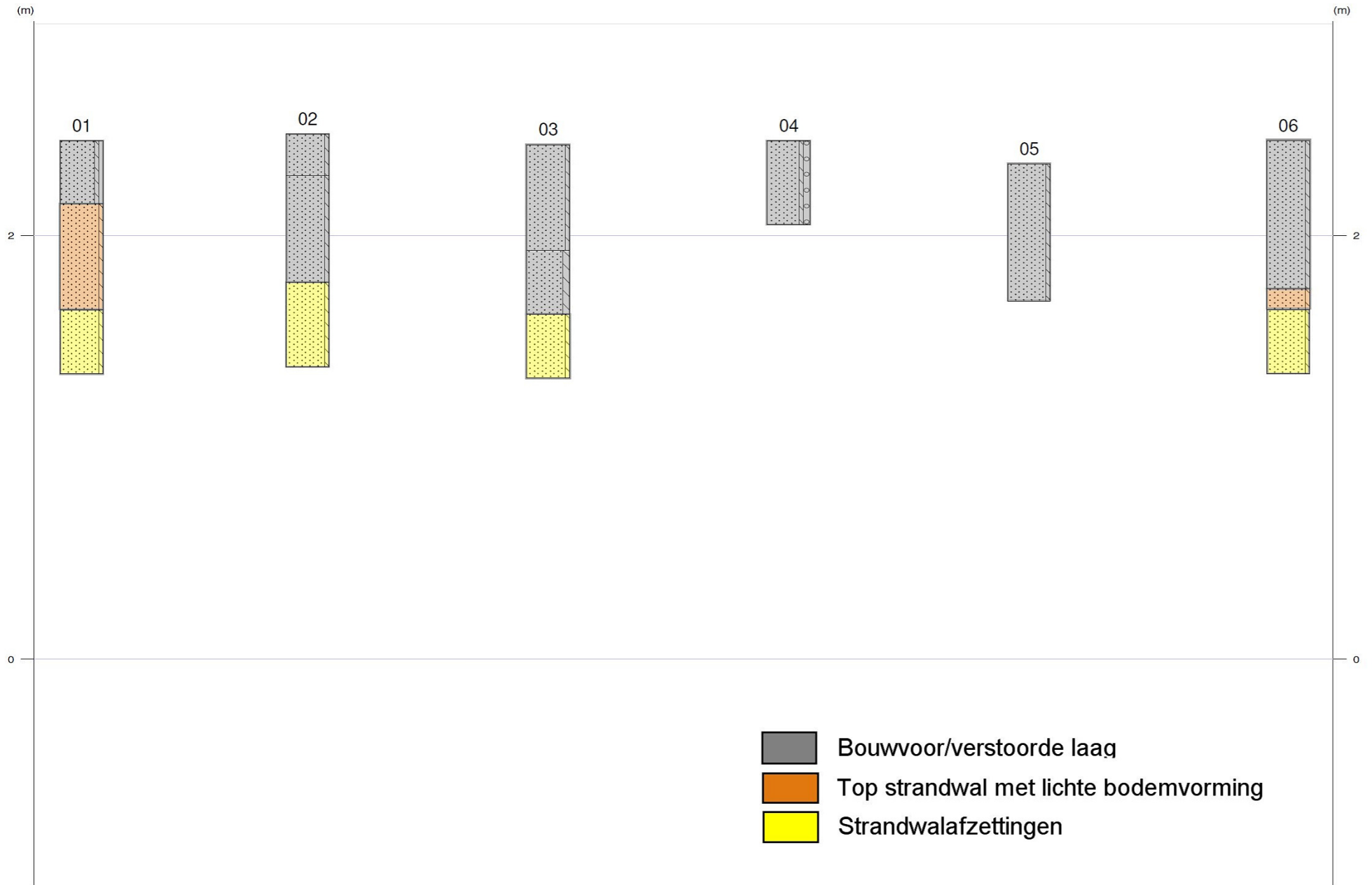
Soort boring : Archeologische boring
Coördinaatsysteem : Rijksdriehoeksmeting
X-coördinaat (m) : 152357
Y-coördinaat (m) : 601181
Referentievlak : Normaal Amsterdams Peil
Maaiveld (cm) : 245
Datum boring : 7-10-2019
Uitvoerder : De Steekproef bv: dr. J. Jelsma
Eigenaar : Adviesbureau Mol - van Zelst

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc ind
0 - 70	zand zwak siltig, bruin, 2.5Y2/1, Zand: matig fijn, vergraven, Opm.: vermengd	
70 - 80	zand zwak siltig, grijs, 5Y4/1, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: lichte bodemvorming; top strandwal	
80 - 110	zand zwak siltig, grijs, 5Y5/1, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: strandwalafzettingen	

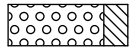

Appendix III Hoorn Kunneweg 8 Boorstaten

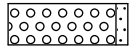

Legenda (conform NEN 5104)

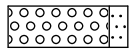
grind

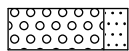
Grind, siltig

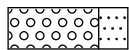
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

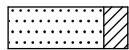

Grind, sterk zandig

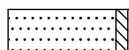

Grind, uiterst zandig

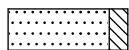
zand

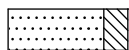
Zand, kleiig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

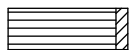

Zand, uiterst siltig

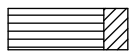
veen

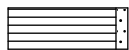
Veen, mineraalarm

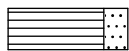
Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

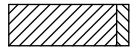

Veen, zwak zandig

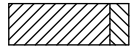

Veen, sterk zandig

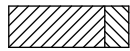
klei

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

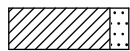
Klei, sterk siltig

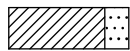
Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

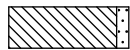

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

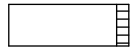

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

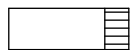
overige toevoegingen

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

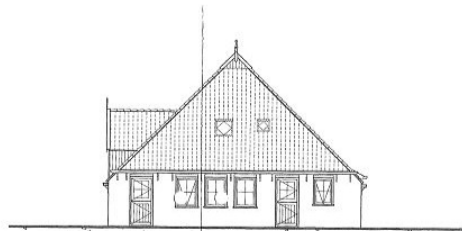
matig grindig

sterk grindig

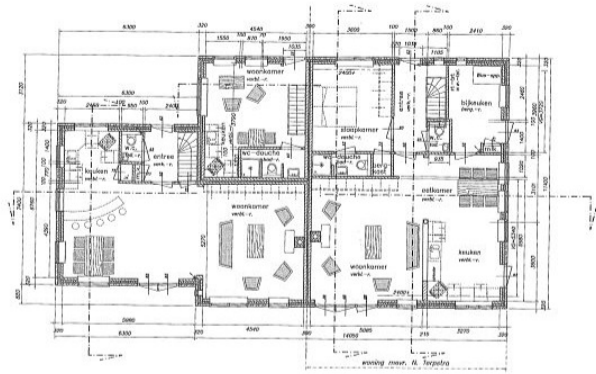
westgevel

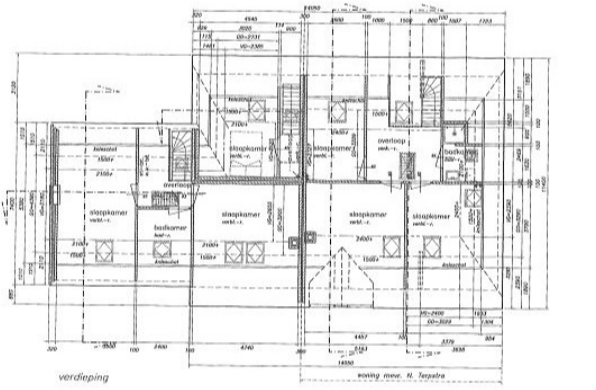
zuidgevel

oostgevel

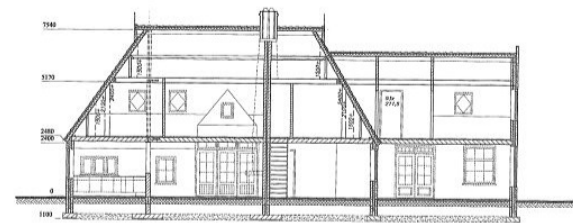
begane grond

verdieping

noordgevel

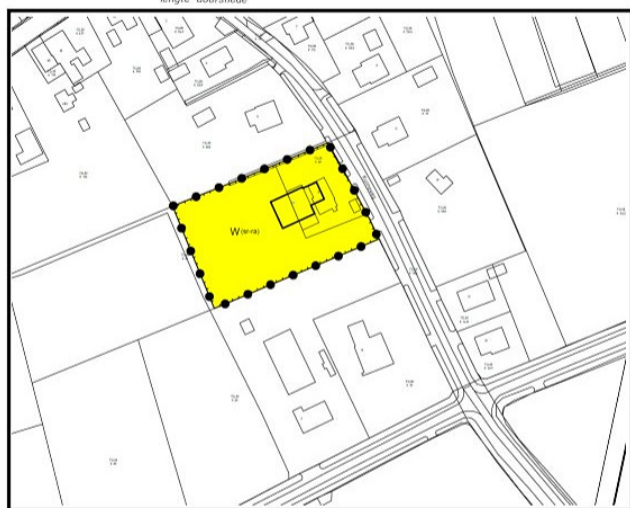
lengte doorsnede

doorsnede achter slaapkamer-woonkamer

doorsnede achter entree-woonkamer

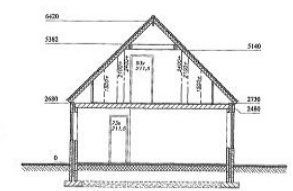

Datumerkenking:
 Wapenjaar: 1
 Omschreven gebied:
 Zuidzijde 45-60', hoogte 7,7m
 Alle afmetingen
 standaardgetijde veranderen

Gemeente Tereschelling
 Sectie K
 Nr. 6B

Situatie (1:1000)

Appendix IV

doorsnede voorhuis keuken-kamer

G.D. en V.G. woning		V.G.		
G.D.	begane grond	80,54m ²	begane grond	84,88m ²
	1e verdieping	89,25m ²	1e verdieping	27,05m ²
	Totaal	137,82m ²	Totaal	87,03m ²
DOE van 137,82 = 78,88m ² < 87,03m ²				

Buitenberekening B.O.M. van 137,82 m ²	=	8,00m ²
Oprijwijdte woonoppervlakte	=	1,00m ²
Buitenberekening min.	=	0,08m ²
Aanspraak in woning	=	8,00m ²
Aanspraak buiten woning	=	18,00m ²

Equivalente dichtingspercentage van dichtingspercentages van woning
 Equivalente dichtingspercentage maximaal 10% van de vloeroppervlakte van het vastgesteld

V.G. woning	87,03m ² x 10% =	8,71m ²
Totaal		

Ae = Ad x Ch x Cu

Ae westgevel	=	4,14 x 8,00 x 1 =	33,12m ²
Ae noordgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae oostgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae zuidgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae dak	=	1,70 x 8,00 x 1 =	13,60m ²
Ae totaal	=	62,62m ² x 1,1 =	68,88m ²
Ae totaal	=	10,01m ² >	8,71m ²

G.D. en V.G. logieswielwijken		V.G.		
G.D.	begane grond	91,81m ²	begane grond	78,67m ²
	1e verdieping	92,88m ²	1e verdieping	29,65m ²
	Totaal	147,29m ²	Totaal	108,32m ²
DOE van 147,29 = 85,88m ² < 108,32m ²				

Slafruimte B.O.M. van 147,29 m ²	=	7,35m ²
Slafruimte min.	=	7,35m ²
Aanspraak buiten de logieswielwijken	=	10,00m ²

Equivalente dichtingspercentage van dichtingspercentages van de logieswielwijken
 Equivalente dichtingspercentage maximaal 7% van de vloeroppervlakte van het vastgesteld

V.G. logieswielwijken

V.G. logieswielwijken	108,32m ² x 7% =	7,58m ²
Totaal		

Ae = Ad x Ch x Cu

Ae oostgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae noordgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae westgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae zuidgevel	=	0,70 x 8,00 x 1 =	5,60m ²
Ae dak	=	1,70 x 8,00 x 1 =	13,60m ²
Ae totaal	=	30,00m ² x 1,1 =	33,00m ²
Ae totaal	=	12,82m ² >	7,58m ²

INGEKOMEN 25 JULI 2003

Hoorn

Plan voor het vernieuwen, veranderen en vergroten van het pand Dorpsstraat 76 te Hoorn, Tereschelling voor Mevr. N. Terpstra
 Dorpsstraat 76
 Tereschelling Hoorn

Bouwen+Be-TecSchelling-B.V.	1:100 en 1:1000
sr.	12 november 2002 bestek

Bevoegd bij bouwvergunning van 30 juli 2003
 Bouwmeester en vastgesteld door de Technische Afdeling van de Gemeente Hoorn